

مقاله کودکان آنچه را در تلویزیون می‌بینند، واقعیت می‌پندارند. تا سن هفت‌سالگی این تصور رو به افزایش است و پس از آن به مرور کاهش یافته و قدرت تشخیص کودک بیشتر می‌شود.

کودکاتی که در سطح زندگی پایینی قرار دارند، به لحاظ کم‌تجربگی و محدودیت تجربه ذهنی، بیشتر تحت تأثیر تلویزیون قرار می‌گیرند. کودکی که در رفاه بیشتری است و مسائل هیجان‌انگیز پیرامونش متعدد است، کمتر تحت تأثیر برنامه تلویزیونی واقع می‌شود. در یک تحقیق روان‌شناسانه درباره کودک و تصاویر تلویزیون مشخص شد که در زمینه تفهیم مطلب و آموزش آن به کودکان، تأثیر و عکس‌العمل کودک در قبال تصاویر تلویزیونی از تأثیر جزوه و آموزش شفاهی مربیان، بیشتر بوده است.

کودکان اغلب از شخصیت‌های مشهور برنامه‌های مورد علاقه خود بیشتر تأثیر می‌پذیرند، آنها همچنین از فیلم سینمایی بیش از فیلمهای تلویزیونی تأثیر می‌گیرند، ولی پایداری تأثیر تلویزیون بر اثر مداومت در استفاده از آن، بیش از سینماست.

تحلیل خشونت در آثار کودکان حائز اهمیت است. کارشناسان باید دقت کنند که عنصر خشونت در برنامه‌های که برای کودک تهیه می‌شود، نشان‌دهنده مشکلات روزمره و نگاهی واقع‌بینانه است یا تنها برای سرگرمی و به هیجان آوردن تماشاچی است که این آحری موجب تأثیرگذاری منفی می‌شود.

تأثیر مثبت این رسانه، در آشناسازی کودکان با روابط دوستانه، آموزش مشارکت در فعالیتهای اجتماعی و شناخت فرهنگهای مختلف دیگر نقاط دنیاست. بر اثر جذابیت آگهی‌های تبلیغاتی و تجارتنی از لحاظ موسیقی، ریتم و فرم معرفی کالا، کودک به شدت تحت تأثیر قرار می‌گیرد و خواستار خرید آن کالا می‌شود. بنابراین برای ارائه برنامه‌های مورد علاقه و مناسب کودکان، باید از تکنیک و روشهای جذاب آگهی‌های تبلیغاتی سود برد، اما از فریب و تسویح ساده‌انگاری در کودکان، جدا باید پرهیز کرد.

مقاله اولین گام مطالعه کتاب توسط کودک، در مدرسه برداشته نمی‌شود بلکه در آنجا به نحوه چگونگی خواندن و درست خواندن اهمیت داده می‌شود. این آشنایی باید بسیار زودتر و بیسی خانواده صورت بگیرد. تجارب شیرین خواندن کتاب در کنار مادر، پیش ذهن شیرینی از مطالعه در کودک خردسال ایجاد می‌کند، به طوری که در آینده مطالعه اجباری در مدرسه را کاری شاق نخواهد دید. دلخوشی از اوقات مطالعه در زمان خردسالی و پیش از دبستان، اثر ماندگاری بر شخصیت کودک می‌گذارد و در بزرگسالی او را به سوی کتابخوان شدن سوق می‌دهد. در زمینه کمک به کودکان برای مطالعه کتاب می‌توان راه‌های متفاوتی را تجربه کرد، مانند: بازی با واژه‌ها برای تسلط بر کلمات و گسترش معلومات لغوی کودک؛ خواندن داستانهای مختلف برای کودک؛ بحث و گفتگوی والدین یا کودک در مورد آنچه خوانده شده است؛ اطمینان والدین از دستیابی کودک به منابع مطالعاتی از طریق خرید کتاب، اسانت گرفتن آن از کتابخانه‌ها و یا دوستان و آشنایان؛ استفاده از رسانه‌های الکترونیکی در زمینه مطالعه با کودکان و

مقاله‌شناسی توصیفی

با تشکر از کتابخانه‌هایی که
درهای محبتشان را به روی ما گشودند:

- کتابخانه ملی ایران
- کتابخانه روزنامه آفتابگردان
- کتابخانه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
- کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران
- کتابخانه مرکز اسناد و مدارک ملی
- آرشیو روزنامه کار و کارگر

پاییز و زمستان ۱۳۷۵

به کوشش
جمیله جان قربان

راه‌های دیگر.

اولیا و مستولان مدرسه موظف هستند محیط آموزشی اولیه کودک را به صورت محیطی آرام‌بخش، ایمن و دوست‌داشتنی درآورند تا خاطره خواندن و فراگرفتن علم برای کودک، جذاب شود.

۳. سروس، سال نوزدهم، شماره ۸۲۳، شنبه ۶ اردیبهشت ۱۳۷۶ کودکان و نوجوانان را جدی بگیریم به بهانه برگزاری چهارمین جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان

کلمات کلیدی: نظرخواهی از فریبا کلهر یکی از مسئولان نشریه سروس کودکان و آقای بیوک ملکی سردبیر نشریه سروس نوجوان. فریبا کلهر درباره مطبوعات و نقش آن در توسعه نشریات کودک و نوجوان گفته است: «مطبوعات در عصر حاضر مانند سلاح انقلابی و وسیله‌ای برای تربیت است و مسئولین جامعه نباید بر مبنای دید و سیاست خود، قوانین و اصول مشخص و مدون آن را تغییر دهند. باید به این کلای فرهنگ‌ساز به‌طور جدی توجه کرد و برای آموزش و شناخت آن، رشته‌های دانشگاهی در نظر گرفت.

مطبوعات، محرک ارتباط جامعه و دولت است و باید برای توسعه ملی مسکلت به آنها نظر داشت و به عناصر محتوا، ساختار نیروی انسانی و... در آن بی‌توجه نبود. جشنواره مطبوعات می‌تواند گام اول باشد و مسئولان باید در فکر گام‌های بعدی باشند.»

بیوک ملکی در پاسخ به سئوالات مطرح شده گفته است: «جشنواره می‌تواند عامل رشد و پیشرفت شود و فرصتی برای ابراز وجود و ارتباط مستقیم مطبوعات با مخاطبینش باشد.»

به نظر آقای ملکی یکی از جنبه‌های ضعف جشنواره، این است که توجه بیش از حد به جنبه‌های فرعی آن بر اهداف اصلی جشنواره پیش گرفته است، مانند چگونگی انتخاب داوران، نتایج داوری و...

□ ماهنامه‌ها

۱. جهان کتاب، سال دوم، شماره ۷ و ۸ (پیاپی ۳۶ و ۳۷)، اسفند ۱۳۷۵

مروری بر کتابهای کودکان و نوجوانان در سال ۱۳۷۵
نویسنده: تریا قزل‌ایاغ

مقاله: نویسنده در آغاز مقاله به مشکلات عدیده‌ای که در راه مطالعه کودک و نوجوان قرار دارند اشاره کرده است که مهمترین آنها عبارتند از: وضعیت کم‌دانش‌گزاران، نوجوان، تیراژ پایین کتاب، فعال نبودن اغلب کتابخانه‌های عمومی برای خرید کتاب و غنی‌سازی مجموعه خود، خریدهای موسمی (غیردائم) کتاب کودک و نوجوان به وسیله مخاطب و رشد بی‌رویه کتابهای کمک‌درسی، آزمون و نظایر آنها.

نویسنده در ادامه، به بررسی اجمالی کتابهای منتشر شده در سالهای ۷۴ و ۷۵ از لحاظ موضوع و تعداد پرداخته و به چند و چون اشکالات و نواقص آنها اشاره می‌کند. اطلاعات داده شده عبارتند از: نود و هفت کتاب داستان در سال ۷۵ به چاپ رسیده که از این میان هشتاد و دو عنوان ترجمه‌ای می‌باشد.

نویسنده، مشکل اساسی این کتابها را این‌گونه برمی‌شمارد:

- ناآشنایی خالق اثر با اصول داستان‌نویسی.

- نادیده گرفتن ارزشهای زیبایی‌شناسانه در ساختار داستان.

- بی‌توجهی خالق اثر به مسئله لذت‌بخش بودن مطلب و درگیر

کردن مخاطب با اثر (حتی اگر آموزش مد نظر باشد).

- استفاده نکردن از گزیده‌ها و موضوعهای داستانی از آثار کهن

ایران برای کودک و نوجوان.

- پر کردن داستان از پند و اندرز و تکرار حرفهای روزمره

(کاهش جذابیت)

در مورد کتابهای بازنویسی شده نویسنده معتقد است اغلب آثار،

ضعیف و دارای ساختاری مفشوش هستند. برخورد کودک با این‌گونه

آثار، پشتوانه ذهنی مخاطب و قضاوتش را درباره آثار پیشینیان،

خشه‌دار می‌کند.

نویسنده درباره کتابهای غیرداستانی (اطلاعاتی) گفته است: کار

چندانی صورت نگرفته مگر تألیفاتی در مورد دین که به کار بازنویسی

بیشتر شباهت دارد. البته آثار تألیفی نورالدین زرین کلک جدا از این

قاعده به حساب آمده و مورد تحسین نویسنده قرار گرفته است. به

عقیده خانم قزل‌ایاغ، وظیفه یک کتاب اطلاعاتی این است که ذهن

مخاطب را درگیر کرده و حس کنجکاری او را تحریک کند تا در حیطه

کسب علم و معارف بشری، از کسب آگاهی لذت ببرد.

وی درباره کتابهای شعر می‌نویسد: اغلب این‌گونه کتابها به شکل

و قالب پیامهای بهداشتی، آموزشی، تربیتی، علمی، اجتماعی و رفتاری

تهیه شده و از جذابیت و خیال‌پردازی مناسبی برخوردار نیستند و

هرچند که بعضی از آنها از ساخت خوبی برخوردارند و جلوه‌ای شاعرانه

دارند، ولی تخیل شاعر در آنها کودکانه نیست. شعر کودک، محدود به

توصیف تکراری از طبیعت و پدیده‌های عینی است و شاعران از ضبط

و ثبت لحظه‌های ناب ارتباط کودک با این پدیده‌ها، ناتوانند. شعر

نوجوان نیز اغلب به عواطف و احساسات آرزمانی و انتهای دوره

نوجوانی توجه خاص نشان نمی‌دهد.

۲. جهان کتاب، سال دوم، شماره ۹ و ۱۰ (پیاپی ۳۳ و ۳۴)، اردیبهشت ۱۳۷۶

نمایشگاه کتاب و کتابخوانی

نویسنده: م. ر.

یادداشت

نگارنده به مناسبت برپایی دهمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب

در تهران مطالبی درباره نمایشگاه کتاب و چاپ و نشر کتاب تهیه کرده

است. آمار استقبال مردم از نمایشگاه اخیر، بیشتر از سال ۱۳۷۵ که

افزون بر دو میلیون نفر تعیین شده، می‌باشد.

آمار سال ۷۵، نشان می‌دهد که دولت سالانه در زمینه درس

دانش آموزان سه مقطع ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان، دویست میلیون

جلد کتاب منتشر می‌کند که هفتاد میلیون جلد از آنها مربوط به مقطع

ابتدایی است و بقیه به کتابهای درسی دوره‌های راهنمایی و دبیرستان

تعلق دارد. این در حالی است که طی همین سال، تنها هفتاد و سه میلیون

جلد کتابهای غیردرسی منتشر شده است. این تعداد، نشان می‌دهد که هر

ایرانی سالانه کمتر از یک عنوان کتاب غیردرسی مطالعه می‌کند.

نویسنده در مورد چرایی این وضعیت می‌نویسد: عوامل بیشماری

در روند رکود نشر کتاب و معضل کتابخوانی وجود دارد که اهم این

مسائل درباره کتابخوانی دانش‌آموزان، نداشتن آینده‌نگری در آموزش

و پرورش است. کتابخوانی در قشر دانش‌آموز و کودک و نوجوان باید

به گونه‌ای شناسانده شود که نوعی دوستی قابل‌اطمینان و سرگرمی

مفید به شمار آید و استمرار در آن به صورت عاداتی روزانه برای

شخص درآید. اگر این خواسته به وقوع بپیوندد در آینده‌ای نه چندان

دور قشری (هرچند کم‌جمعیت) از کتابخوانان و مطالعه‌کنندگان پرتویا

قرص کتاب شکل خواهد گرفت.

۳. جهان کتاب، سال دوم، شماره ۹ و ۱۰ (پیاپی ۳۳ و ۳۴)، اردیبهشت

۱۳۷۶

نقد و بررسی کتاب «مهمان سامان» نوشته هوشنگ مرادی کرمانی

نویسنده: بهاء‌الدین خرمشاهی

مقاله در کتاب داستان «مهمان سامان» موضوع این نقد است. به عقیده نویسنده آثار مرادی کرمانی دارای این خصوصیات هستند: ساده‌نگاری و روانی، طنز پنهان و نامرئی، تصویری بودن صحنه‌ها، سبک ساده و مؤثر در توصیف، پرهیز از حادثه‌آفرینی تصنیی به بهانه‌ی خلاصیت هنری، نمایاندن فقر در جامعه به‌طور طبیعی و عادی (فقر را زمینه‌ی مساعد برای رشد اخلاقی انسانی می‌داند)، ندادن شعارهای اجتماعی، سیاسی و اخلاقی و برخورداری از سلاطت نفس نویسنده با بیان این خصوصیات، «قصه‌های مجید» را از بهترین آثار کرمانی دانسته است.

۴. دنیای تصویر، سال چهارم، شماره ۴۰، دی و بهمن ۱۳۷۵ انتخاب سینماهای کودک و نوجوان، فقدان فیلم خارجی

نگاهی به اکران فصل پاییز

نویسنده: محمد سلیمان

مقاله چگونگی استقبال مردم از فیلمهای سینمایی اکران شده در فصل پاییز، مضمون اصلی این نوشته است. به عقیده نویسنده، اگرچه سه فیلم: «خواهران غریب»، «عاشقانه» و «لیلی با من است» با استقبال خوبی از جانب عموم برخوردار بوده، ولی رکورد جذب مخاطب سینما در این دوره، کم اعلام شده است. در این پاییز ۱۳۷۵، حدود بیست و دو فیلم اکران اول داشته‌اند، ولی تنها دو - سه فیلم از فروش نسبی خوبی برخوردار بوده‌اند. از این بیست و دو فیلم، تنها شش فیلم قابل طرح و بحث وجود دارد که سه فیلم: «غزال»، «شاخ گاو» و «چهره» جزو این مجموعه به شمار می‌آیند. محصل نمایش فیلم در پاییز ۱۳۷۵، ناشی از تراکم فیلمهای «بد» در این فصل، انتخاب نامناسب فیلمها و ناهماهنگی در زمان پیش آنها بوده که به گریز تماشاچیان از سینما منجر شده است. میزان جذب مخاطبان فیلمهای «شاخ گاو»، «ماه مهربان»، «یحیی» و «تنگنا» بسیار اندک بوده است.

به عقیده نویسنده، باید به عامل جذابیت فیلمهای سینمایی کودک و نوجوان، اهمیت زیادی داد. همچنین اگر ضعف در حمایت از سینمای کودک ادامه یابد، بحث حذف سینمای کودک و پیوستن آن به سینمای آزاد پیش خواهد آمد.

۵. دنیای تصویر، سال پنجم، شماره ۴۵، خرداد ۱۳۷۶

گم کردگان راه

نقد فیلم «کیسه برنج» ساخته محمدعلی طالبی

نویسنده: شبنم زین‌العابدین

مقاله «کیسه برنج» مانند اکثر آثار سینمایی کانونی، به وسیله بازیگران غیر حرفه‌ای آماده شده است، ولی کارگردان آن نتوانسته بازی بازیگران را به درستی هدایت کند. بازیگران نمی‌توانند دیالوگهای حفظ شده را مانند دیالوگ طبیعی خود بپردازند و به همین دلیل، چندان به نقش خود نزدیک نمی‌شوند. در آثار سینمایی دیگر، شخصیت‌های راضیه در «بادکنک سفید» و زهرا و علی در «بچه‌های آسمان» به خوبی ایفای نقش می‌کنند و حتی دغدغه‌ها و مسائل متفاوت پیرامونشان آنها را از محور اصلی داستان دور نمی‌سازد، اما وجود این مسئله در فیلم کیسه برنج، باعث ضعف ساختاری آن شده است.

تصنیی بودن بعضی رفتارهای بازیگران فیلم کیسه برنج کاملاً آشکار است، مانند گریمهای «چیران» که سفارش کارگردان به نظر می‌رسند. حسن تعلیق در این فیلم، کلیشه‌ای است. مضمون فقر خانواده، ماهرانه و زیرکانه پرداخت نشده و علنی و سطحی بازگو می‌شود. بازی خوب و مینیمک صورت بازیگر نقش حسین (بازیگر حسین کلانتری) یکی از جمله موارد مناسب و متفاوت این فیلم قلمداد می‌شود.

۶. روز هفتم، سال سوم، شماره ۱۱۱، ۲۲ اسفند ۱۳۷۵

پیکهای شادی و نوجوان یا پیکهای غصه؟
پیک شادی از نگاه بچه‌ها، معلمان و کارشناسان آموزش و پرورش

نویسنده: سیما صراف

مقاله مجلات نوروزی دانش‌آموزان، تحت عنوان «پیک شادی» و «پیک نوجوان» در طول ده سال گذشته به عنوان تکلیف نوروزی به دانش‌آموزان تحویل داده شده است، تا در فاصله زمانی تعطیلات نوروزی، حضور ذهن دانش‌آموز و پیوستگی آموزش مطالب درسی از میان نرود.

نویسنده در این مقاله، نظرات دانش‌آموزان مقاطع تحصیلی ابتدایی و راهنمایی، معلمان باسابقه و کارشناسان مسئول گروه‌های آموزش را درباره این مجلات بررسی کرده است. خلاصه نظرات این گروه‌ها عبارت است از:
برخی دانش‌آموزان، تکالیف پیک را نوعی وقت تلف کردن بی‌فایده دانسته و انجام اجباری آن را غصه‌ای می‌دانند که شادی روزهای عید را به کامشان تلخ می‌کند. آنها می‌گویند نظارت معلمان بر نحوه انجام تکالیف داده شده بسیار سطحی است. گروه دیگری از دانش‌آموزان نظر مثبتی به این مجلات دارند و آن را با رغبت می‌خوانند و خواستار اضافه کردن مطالب علمی و سرگرمی در آن هستند.

نظر خانم معلمی این است که جنبه‌های مثبت مجلات پیک عبارتند از: - ارائه تکالیف یکسان برای دانش‌آموزان در ایام نوروز. - روزهای آخر سال که زمان برگزاری امتحانات ثلث دوم است، وظیفه سنگین تعیین تکالیف نوروزی را از شانه معلم برمی‌دارد. - مطالب پیک شادی تقریباً کامل و متنوع است و زمانبندی دارد.

معلم دیگری گفته است: «چیزی به عنوان تکلیف دانش‌آموزان در ایام نوروز ضرورت ندارد، زیرا آن ایام، زمان جشن و شادی است.» وی پیشنهاد می‌کند که: «بهتر است چیزی به عنوان تکلیف نوروزی از طرف آموزش و پرورش مطرح نشود بلکه از معلم بخواهند با توجه به شرایط کلاس و تفاوت‌های فردی و منطقه‌ای، تکلیفی برای بچه‌ها در نظر بگیرد.»

کارشناسان آموزش و پرورش در زمینه پیکها معتقدند: این مجلات (پیکها) در سال ۷۵، با نظارت و پشتیبانی بهترین دبیران و معلمان آموزش و پرورش و طی دوره‌های لازم، تهیه و آماده شده است. در گذشته، صفحات پیک پر حجم بوده، ولی در سال ۷۵ کمتر شده و صفحات سفیدی تحت عنوان «صفحات سفید پیک نوروزی» در نظر گرفته شده که در آن با نظر معلم برای هر دانش‌آموز تکلیفی معین می‌شود.»

نویسنده در بخش دیگر مقاله، توصیه‌هایی برای به دست آوردن نتیجه بهتر از پیکها، ارائه می‌دهد.

۷. سینما تئاتر، سال سوم، شماره ۱۲، خرداد ۱۳۷۵

کودک، موسیقی، نمایش

نویسنده: امیر بگان

مقاله کودک از بدو تولد با موسیقی آشنا می‌شود و اولین موسیقی‌ای که می‌شنود لالایی و صوت مادر است، ولی با گذشت زمان، کودک نیازمند شناخت موسیقی شده و در آغاز باید او را با موسیقی ساده، آشنا کرد.

روشهای تدریس موسیقی از مهد کودک تا دبیرستان به وسیلهٔ دو روش «کارل آرف» و «زولتان کودای» مجارستانی توصیه می‌شود. الگوی آموزش زولتان کودای این است که کودک پس از شناخت نت (زبان موسیقی) و ریتم (حرکت) به سرایش موسیقی بپردازد. وی معتقد است که از تلفیق شعر و موسیقی و استفاده از سازهای کوچک، می‌توان روشهای نوینی برای آموزش موسیقی در مدارس ایجاد کرد و در ارتباط با متون نمایشی مقاطع سنی مختلف، اپراهای کوچکی برای کودکان ترتیب داد. اگر کودک به روش صحیحی با موسیقی اصیل و بومی خود در آغاز آشنا شود و بعد موسیقی کلاسیک جهان را تجربه کند، هیچ‌گاه به ورطهٔ موسیقی‌های پیش پا افتاده، بی‌منطق و بدون پشتوانهٔ فرهنگی، نزدیک نمی‌شود.

در نمایشهای مربوط به کودکان وجود یک متن نمایشی قوی با ترکیب عوامل اجرایی موثر، می‌تواند پیام نهفته در نمایش را به مخاطبین القا کند. موسیقی، در پیشبرد این هدف، رسانش پیام نویسنده و جذاب کردن اثر، کاربرد مثبتی خواهد داشت.

۸. سینما تئاتر، سال سوم، شماره ۱۳، تیر ۱۳۷۵

انیمیشن عروسکی (قسمت اول)

نویسنده: سهیلا منصوریان

مقاله فیلم انیمیشن، نوعی رسانهٔ گروهی است که در پی ارتباط با مخاطبین خود است. نویسنده، دربارهٔ معانی ارتباط و چگونگی برقراری آن با مخاطب توضیحاتی داده است یکی از ویژگیهای محتوا و مضامین فیلمهای انیمیشن این است که خصیصهٔ شخصیت‌های اصلی، محور داستان فیلم قرار می‌گیرند. در این نوع سینما، نوعی اخلاق‌گرایی نهفته یا آشکاری دیده می‌شود.

از آنجا که کودک روحیه‌ای شاد و امیدوار دارد، خالق اثر سینمایی انیمیشن باید آثارش با این ویژگی همخوانی داشته باشد و از عناصر موسیقی شاد و ریتمیک استفاده کند. در آثار والت دیزنی، رویاروی انسان با حیوان، محور و شرط کار است، ولی این رابطه از نوع نیاز یکی به دیگری است و همین باعث ایجاد بُعد عاطفی در فیلم می‌شود. این مورد را در آثاری چون: «سیندرلا» و «سفید برفی» می‌توان مشاهده کرد.

دیگر اینکه تضادهای درونی و بیرونی این دو شخصیت (حیوانی و انسانی) در فیلم انیمیشن، باید دقیق و صحیح طراحی شود تا این هنر، زیبایی گویا برای کودک شود. فیلم انیمیشن کودکان باید دارای خطوط منحنی، نرم، ملایم، اشکال ساده و رنگهای شاد باشد و در آن از حداقل خشونت خطها و رنگ تیره استفاده شود.

۹. سینما تئاتر، سال سوم، شماره ۱۴، مرداد ۱۳۷۵

بچه‌ها را به رسمیت نشناختیم

گفتگو با مصطفی رحماندوست، شاعر، مترجم و نویسندهٔ کودکان و نوجوانان

گفتگو کننده: عباس نادری

دورهٔ راهنمایی.

در هر دوره سنی، کودک خود را از لحاظ درک و دریافت از دنیای پیرامونش متفاوت می‌داند. به همین خاطر، هر اثر هنری از جمله سینما، باید این نیاز و درک کودک را به خوبی شناسایی کند. آقای رحماندوست علاقه‌ای را برای معرفی یک اثر سینمایی مناسب کودکان برمی‌شمارد که به عنوان نمونه عبارتند از: برای کودک جذاب باشد، ارزش افزوده در کودک ایجاد کند، میندل نباشد، زبان آن ملموس و قابل فهم باشد و حقوق کودک در آن رعایت شده باشد.

آقای رحماندوست در زمینهٔ داوری کودکان دربارهٔ آثار سینمایی گفته است اغلب داورها کلی و بیشتر حسی است و باید عوامل تأثیر بر آرای کودکان را مد نظر داشت.

۱۰. سینما تئاتر، سال سوم، شماره ۱۵، شهریور ۱۳۷۵

جوانان و نقاشی متحرک

میزگردی با حضور سینماگران انیمیشن در جشنوارهٔ سینمای جوان

گفتگو کننده: مینا شهنی

گفتگو افراد حاضر در این میزگرد عبارتند از: خانمها: حدادپور، بیاد، زمانی و آقایان: گلرادی، باقری و کشتکار.

محور اصلی این گفتگو، بررسی مشکلات و معضلات عرصهٔ انیمیشن در ایران است و مهمترین موارد گفته شده عبارتند از: میزان امکاناتی که به هنرجویان این رشته تعلق می‌گیرد، بسیار ناچیز است.

— سطح آموزش به علاقمندان نزدیک به صفر است.
— کارگردان انیمیشن به علت نبودن طراح انیمیشن، مجبور است خود به طراحی اثر اقدام کند.
— منابع مکتوب و غنی در این رشته موجود نیست و اگر هم باشد، مربوط به اطلاعات قدیم است.
— آموزش آکادمیک (دانشگاهی) اگرچه خوب است، ولی در مورد هنرمندان انیمیشن کامل نیست.

— ساخت انیمیشن، از لحاظ مالی و زمانی هزینهٔ بالا و وقت زیادی می‌طلبد.
در این گفتگو، پیشنهادهایی برای بهبود آموزش انیمیشن ارائه شده که عبارتند از:
— اعزام متخصصان این رشته در خارج از کشور برای فراگیری فنون جدید انیمیشن
— دعوت از اساتید فن برای آموزش این هنر به هنرجویان علاقه‌مند.

— راه‌اندازی کارگاه‌های انیمیشن.
— تبادل تجارب هنرمندان در مراکز فرهنگی.
— دعوت از متخصصان و اساتید مربوطه در جشنواره‌ها برای اظهار نظر و سخنرانی.
— شناخت استعدادهای خلاق و هنرمند در طول جشنواره‌ها.
— آشنایی هنرمندان با استودیوهای موجود در ایران.
— بخش انیمیشنهای جدید خارجی.

۱۱. سینما تئاتر، سال سوم، شماره ۱۶، مهر ۱۳۷۵

تأملاتی در چند و چون درآمد عروسکی

نویسنده: مهرداد رایانی مخصوص

مقاله درآمد از نظر ارسطر، شش عنصر اصلی دارد که صحنه‌آرایی یا منظر، یکی از آنهاست. نویسنده با ذکر این نکته به ظرافتی در تئاتر عروسکی اشاره می‌کند مانند اینکه نویسنده باید متن نمایشنامه را

در این مصاحبه، آقای رحماندوست دورهٔ کودکی را از لحاظ سنی به پنج بخش تقسیم کرده است: بدو تولد تا قبل از سه سالگی، سه سالگی تا دورهٔ پیش دبستان، دورهٔ اوایل دبستان، دورهٔ اواخر دبستان و

نتیجه‌گیری: نویسنده پس از معرفی اجمالی جشنواره به شکل عمده آن یعنی نحوه انتخاب آثار و بررسی نمایشهای عروسکی در جشنواره، اشاره می‌کند. به نظر نویسنده، نباید در طول دو سال فاصله بین دو جشنواره، مسئولان برگزاری گروه‌های متخصص و اهل فن را به کشورهای گوناگون اعزام کنند تا از نزدیک برنامه‌های نمایش عروسکی را ببینند و آثاری محکم و زیبا و پر قوت را برای شرکت در جشنواره انتخاب کنند و یا حداقل از نمایشهای عروسکی معتبری که به جشنواره‌های خارجی راه می‌یابند، دعوت به عمل آورند، زیرا مطلع شدن از نمایش عروسکی به وسیله خبر، اسلاید و عکس و دعوت از گروه‌های نمایشی بر این اساس، کاری اصولی و انتخابی صحیح نیست. به همین دلیل بود که کارگردانان نمایشهای عروسکی خارجی، به دلایل مختلف به قول خود عمل نکردند و با خودسانسوری، دست‌پاچگی در اجرا، عوض کردن اسم نمایش ... جشنواره را به پایان رساندند.

نویسنده، برای نمونه از چند نمایش خارجی نام می‌برد و به‌طور مختصر به معرفی و نقد آنها می‌پردازد: نمایشهای ماندگار «سینتوپس» از گروه استرا، «هانزل و گرتل» از لهستان «کنفرانس پرندگان» از کراسوی و «مرد ماهیگیر».

۱۴. سینما تئاتر، سال سوم، شماره ۱۶، مهر ۱۳۷۵
مروری بر برگزیدگان جشنواره کودکان و نوجوانان از آغاز تاکنون
 نویسنده: حمید تورانپور

چهره‌ها: در جشنواره فیلم فجر از دوره اول تا سوم، هیچ توجهی به سینمای کودک و نوجوان نشده است، اما از جشنواره چهارم به بعد، فیلمهای کودکان و نوجوانان جشنواره فیلم فجر، در چندین بخش داوری شده و به این عرصه نیز توجه و دقت لازم مبذول شده است. در این فهرست، دوره چهارم تا یازدهم جشنواره فیلم فجر از لحاظ مشخصات جوایز، هیئت داوران بخش بین‌المللی، نتایج داوریها، پروانه زرین بهترین فیلم کوتاه، نقاشی متحرک و کوتاه انیمیشن عروسکی، پروانه زرین، جایزه ویژه هیئت داوران، بهترین کارگردانان، بهترین انیمیشن بلند عروسکی، فیلم بلند زنده، بهترین بازیگران خردسال ... مورد بررسی قرار گرفته است.

۱۵. سینما تئاتر، سال سوم، شماره ۱۶، مهر ۱۳۷۵
بزرگسالان امروز، کودکان دیروز و کودکان امروز، بزرگان فردا
 نویسنده: مهندس محمد جعفری

مقاله: نویسنده، ضمن مرور تاریخچه فستیوال بین‌المللی فیلمهای کودکان و نوجوانان که برای اولین بار در سال ۱۳۴۵ در ایران برگزار شد، درباره هدفهای اولیه برگزاری فستیوالها، داوران و شوراهای اولیه فیلمهای شرکت‌کننده توضیحاتی ارائه می‌دهد. اولین فیلمهای ایرانی شرکت‌کننده در فستیوال بین‌المللی، در فیلم ایرانی «دل موش» و «پوست پلنگ» نام دارند. «ایرون پسیکوپو»، «هانری گروئل»، «الیر لاموریس» و «نرمن مک لارن» بعضی از اعضای هیئت داوران بین‌المللی فستیوال بوده‌اند که نویسنده خلاصه‌ای از زندگی و آثارشان را ارائه می‌دهد. به نظر نویسنده، هدف فستیوالها تا قبل از انقلاب، بیشتر شناساندن آثار هنری غربی و الگوبری ما از آنان بوده است. آثار ایرانی شرکت‌کننده نیز به نوعی سعی در محور آثار فرهنگ اسلامی یا تعویض ملی‌گرایان داشته‌اند.

در سال ۱۳۴۸، نادر ابراهیمی فیلمی به نام «گل‌های وحشی

به نوعی بنویسد که مناسب اجرا باشد و در ضمن نوشتن متن به محدودیتهای این رشته از درام و توانایی‌های اعمال و حرکات عروسک و عروسک‌گردان توجه داشته باشد و نسبت به هر شاخه از این رشته و تناسب متن با اجرا، آگاهی لازم را داشته باشد. هر کدام از انواع نمایش عروسکی، اسم از نمایش عروسکی نخی، باتومی، سایه و یابن‌راکو، باید به شیوه‌ای خاص اجرا شود. اغلب نمایشهای عروسکی از کهن‌الگوها پیروی می‌کنند که در فرهنگ و پیشینه ملل (از جمله ایران) بسیار زیاد است. در اغلب این الگوهای کهن، سه عامل: طرح، شخصیت و اندیشه حاکم بر آثار مطرح است.

در استفاده از اساطیر و اسطوره‌های مختلف، دو اصل مهم قابل توجه است: گرتبه‌برداری و شالوده‌شکنی. یعنی استفاده از بن‌مایه اساطیر و تغییر و تحول در شیوه بازگویی آن و تبدیلیش به نمایش، مانند نمایشهای «ازلی و ابدی» که در آن بهرام بیضایی این دو اصل را رعایت کرده است و همچنین «نمایشنامه» «غروب در دیاری غریب»، «قصه‌های ماه پنهان» و «عروسک‌ها». در نمایش عروسکی، باید به مخاطب و شناخت کامل او توجه زیاد داشت، چون اغلب مخاطبان برای باور تئاتر عروسکی از خیال خود بهره می‌گیرند. در این نوع نمایش، واقعیت‌گرایی به معنای اخص کلمه، روی نمی‌دهد. نمایش عروسکی اغلب در دنیایی فانتزی اتفاق می‌افتد و بزرگنمایی (اکزجره) در آن به‌وفور یافت می‌شود تا فضای جدید ذهنی برای مخاطب ساخته شود.

۱۲. سینما تئاتر، سال سوم، شماره ۱۶، مهر ۱۳۷۵
عروسک و تجربه‌های تازه
نگاهی به اولین روزهای تئاتر عروسکی در فرانسه
 نویسنده: جان. ا. هندرسون
 ترجمه: چیستا یشیری

مقاله: اولین نمایش عروسکی فرانسه در ماه مه سال ۱۸۸۸ میلادی اجرا شد. با پدید آمدن این نوع تئاتر، منتقدان زیادی درباره آن قلم‌فرسائی کردند و از امتیازات تئاتر عروسکی داد سخن دادند. مثلاً گفته شد: این نوع نمایش بدون بازیگر نیز تماشاگران را مجذوب می‌کند و یا نمایش عروسکی بیان پالایش‌یافته دراماتیک است که امکان خلاصه کردن اعمال در آن وجود دارد. در آغاز، تئاترهای مخصوص کودکان به اجرا درآمد که باعث سرگرمی زیادی شد. یکی از هنرمندان این رشته «هنری سینبوره» بود که با عروسکهای نخی کار می‌کرد. مهم‌ترین ویژگی تئاتر عروسکی، تجربه‌گرایی آن بود که می‌توانست مفاهیم مجرد و ذهنی را در قالبی عینی، تجسم ببخشد و در عین حال، فضای دراماتیک را حفظ کند. بعدها، نیروهای بالقوه‌ای در اجرای انواع تئاترها شناخته شد. مثلاً با تئاتر «سایه» امکان اجرای نمایشهای مذهبی و اساطیری فراهم شد، زیرا شخصیتها غیرقابل تجسم بودند. در نمایش عروسکی «سدکتسی»، امکان اجرای نمایش فرا واقعی فراهم بود در کل، آغاز نمایش عروسکی در فرانسه، نقطه تحولی بود در تئاتر برای تمرکز و تکنیک برتر به سوی پالایش زیان نمایش و رسیدن به جوهره ناب دراماتیک.

۱۳. سینما تئاتر، سال سوم، شماره ۱۶، مهر ۱۳۷۵
یک چیز بلیغ
گزارشی از ششمین جشنواره بین‌المللی نمایش عروسکی تهران (۱۵ شهریور ۱۳۷۵)
 نویسنده: همایون علی‌آبادی

ایران» ساخت و در سال ۱۳۴۹، بهرام بیضایی فیلم داستانی «عمو سیلو» و آرپیک باغداساریان فیلم نقاشی متحرک «گرفتار» را ساختند.

کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان نیز برای اعضای خود دست به ساخت فیلم در گروه‌های مختلف سنی زد، اما تنها پس از پیروزی انقلاب اسلامی، با ژرف‌نگری بیشتری به مقوله سینمای کودک توجه شده است.

نگارنده، مشکل اساسی و اصلی جامعه هنری را در نبود هماهنگی فرهنگی با نگرش تلویزیون و سینما به دنیای کودک و نوجوان می‌داند. شناخت ناکافی سازندگان فیلمها از مقوله «سینمای برای کودک» و سینمای «دربارۀ کودک» از دیگر مشکلات این عرصه است.

از نظر مدیر بخش کودکان جشنواره فیلم فرانکفورت، باید حوزه وسیعی از آثار سینمایی را در مقابل کودکان قرار دهیم و حق انتخاب را به آنها واگذار کنیم. ما باید کودکان را جدی بگیریم و از بالا به آنها نگاه نکنیم.

۱۶. سینما تئاتر، سال سوم، شماره ۱۶، مهر ۱۳۷۵

چارلی چاپلین و دنیای کودکان

نویسنده: سید ابراهیم بحرالمعلوی

مقاله

«چارلی چاپلین» به عنوان کم‌دینی مشهور در سینمای کودک و نوجوان شناخته شده است. زندگی پر فراز و نشیب او و سختیایی که متحمل شده است، به او قدرت مشاهده زندگی طباقت‌فرسای کودکان را داده است و نگرش او را نسبت به این قشر، به دیدی عاطفی و احساسی مبدل کرده است. به گونه‌ای که فکر اصلی فیلمهای: «زندگی سگی»، «پناهگاه»، «مهاجر» و «پسر بچه» چارلی چاپلین بر محور کودکان می‌چرخد. چارلی، فیلم‌سازی عاطفی بود که با تکنیک خاص خود و بهره‌گیری از احساسات و عواطف شخصی، فیلم می‌ساخت.

ویژگی آثار چارلی چاپلین، سلامت نفس خاصی است که در آنها دیده می‌شود. او در هنر سینما کمال‌گرا و سالم بود.

۱۷. سینما تئاتر، سال سوم، شماره ۱۶، مهر ۱۳۷۵

تاریخ اسلام و مضامین اسلامی در فیلمهای کودکان و نوجوانان

نویسنده: حسین فرخی

مقاله

برای ساخت یک جامعه اسلامی مطلوب، باید به حضور مفاهیم و موضوعهای اعتقادی و مذهبی در حیطه سینمای کودک و نوجوان توجه کرد. مضامین زیادی در تاریخ اسلام، سیره پیامبر(ص)، نظام خانواده و دیگر مظاهر اسلامی یافت می‌شود که می‌توان از آنها برای ساخت فیلم استفاده کرد. حتی در زمینه مضامینی مانند ماوراءالقطیبه و مسائل معنوی و غیرمادی مانند روح، معاد، رستاخیز و نظایر اینها، می‌توان به وسیله هنر و تکنیک نقاشی متحرک، فیلم ساخت.

در فیلمهای کودک و نوجوان، به تاریخ اسلام توجه دقیق و صحیحی از دیدگاه اسلامی نشده است. به نحوی که اثر به دور از کلیشه‌برداری و شعارگویی باشد و بتواند با ابزار و فن و ظرایف هنری، به بازگویی مسائلی بپردازد.

۱۸. سینما تئاتر، سال سوم، شماره ۱۶، مهر ۱۳۷۵

من فیلم را نمی‌بینم، بلکه آن را حس می‌کنم

گفتگوی رادیویی مارکو مولر

تنظیم از: حسین تقی‌پور

گفتگو

«مارکو مولر» رئیس جشنواره لوکارنو، در یک گفتگوی رادیویی در مورد برنامه‌های آینده جشنواره لوکارنو، نحوه انتخاب فیلمها و سینمای ایران، سخن گفته است.

وی از نظر تشخیص استعدادهای جوان و گمنام و معرفی آنها به جهانیان، معروف و مشهور است.

به عقیده مولر، عامل مهم در جشنواره لوکارنو، حفظ خصوصیت هنری آثار و جمع شدن ترکیب فرهنگها و سینماهای مختلف است. در اصل، جشنواره محل تلاقی فرهنگها و میعادگاه استعدادهای سینمایی، از گوشه و کنار جهان است. مولر در مورد نحوه شناسایی فیلمسازان گفته است: از طریق مشاورانی که در نقاط گوناگون دنیا با فیلمسازان تماس دارند، آنها را شناسایی می‌کنیم و حتی برای دیدنشان به کشورهای مختلف سفر می‌کنیم.

هر ساله از هزار و دویست فیلمی که به این جشنواره می‌رسد، تعدادی محدود انتخاب می‌شود. از نظر مولر، آنچه باعث انتخاب یک فیلم در جشنواره می‌شود، این است که وی بتواند با تمام وجود آن را حس کند و واکنشی عاطفی و قلبی نسبت به آن ابراز کند. به عقیده مولر، نوع ساختن هر فیلم، با ژانرهای خاص شخصی فیلمسازان آن متفاوت است، و این تفاوتها می‌تواند به سینمای مدرن کمک کند.

وی درباره سینمای ایران گفته است: «سینمای نو در کشورهای چون مصر و ایران، در حال شکل‌گیری است و فیلم در این کشورها، تبدیل به ابزاری شده است برای بیان هنری شخصی.»

۱۹. سینما تئاتر، سال سوم، شماره ۱۶، مهر ۱۳۷۵

دنیای کودک مملو از تخیل است.

گفتگو با غلامرضا رمضان

گفتگوکننده: نصرالله قادری

گفتگو

محور و اساس این گفتگو آرا و نظرات آقای رمضان درباره سینمای کودک است.

در ایران سینمای کودک در شکل تخصصی ایجاد نشده و آنچه موجود است، ثمرۀ تلاش هنرمندان است. این رشته به حمایت مالی و پشتیبانی بیشتر و همکاری متخصصان گوناگون روان‌شناسی نیازمند است. دنیای کودک اگرچه ساده است، ولی سینماگران و هنرمندان خالق آثار سینمای کودک و نوجوان، باید توجه داشته باشند که کودک، انسانی غیرمعرض و ناشناختا و ناآگاه نیست و نباید سادگی دنیای او را، ساده‌لوحی مخاطب تعبیر کرد. آثار سینمای کودک و نوجوان ما این اشکال اساسی را دارند که بیش از حد ساده‌اند.

۲۰. سینما تئاتر، سال سوم، شماره ۱۶، مهر ۱۳۷۵

باید یک مقدار سعه صدر داشته باشیم

گفتگو با کیومرث پوراحمد

گفتگوکنندگان: نصرالله قادری، حسین فرخی

تعریف سینمای کودک از زبان پوراحمد این است که: «در وهله اول، هر اثر، باید سینمایی باشد و بعد بحث سینمای کودک پیش می‌آید که باید بر مبنای تربیتی و روان‌شناسی کودک استوار باشد. هر انسان بالغ و بزرگسالی، دوره کودکی پنهانی را در خود حفظ کرده است و به هنگام تماشا فیلم کودک، آن بخش از وجود مخاطب بزرگسال، تحریک می‌شود. دوران کودکی، نقصان و کاستی نیست که هنرمندان برای مخاطب آن، موضوعهای پیش پا افتاده و مبتذل بسازند.»

عبارتند از:

- زمان مطالعه کودک مشخص باشد و والدین به وسیله اهدای جایزه‌ای ملموس، این رفتار را تشویق کنند.
- هنگامی که کودک در مطالعه شکست می‌خورد، والدین باید دربارۀ اشتباهاتش با او صحبت کنند و علت را جویا شوند.
- والدین باید مقرراتی برای زمان مطالعه کودک در نظر بگیرند و نسبت به اجرای آن و میزان تعهد کودک، او را با تشویق مثبت یا منفی تقویت کنند.
- والدین باید نموداری برای نمایش سیر پیشرفت کیفی و زمانی انجام تکالیف و مطالعه کودک خود رسم کنند و با توجه به نتایج حاصله، کودک را در ادامه پیشرفت وی یاری دهند.
- برای کودک، باید همکلاسی مناسب یا دوستی خوب انتخاب شود تا بکمیگر را در انجام تکالیف یاری دهند.
- توانایی کودک باید با خودش سنجیده شود نه با اطرافیان.
- در آغاز، باید تکالیفی ساده به کودک محول کرد و به تدریج تکالیف را سنگین‌تر کرد.
- تکالیف جذاب و شیرین را باید بین تکالیف سخت و سنگین قرار داد تا رضایت کودک حاصل شود.

۲۵. فرزند سالم، شماره ۲، بهمن ۱۳۷۵

شیوه‌های بهبود مطالعه فرزندان (قسمت دوم)

نویسنده: علی شهرامی

مقاله نگارنده در ادامه مطلب شماره قبل، دستورالعمل‌هایی برای بهبود فعالیت انجام تکالیف درسی کودکان در خانه، سه والدین پیشنهاد می‌کند. بعضی از این توصیه‌ها عبارتند از:

- آنچه از انجام تکالیف انتظار دارید، در حد توانایی کودک باشد.

- در آغاز انجام تکالیف درسی، وقت بیشتری را در نظر بگیرید و با پیشرفت مهارت تحصیلی، زمان انجام کار را کاهش دهید.
- اعتماد به نفس کودک را در امر آموزش تقویت کنید.
- در همه حال، کودک را به خاطر انجام تکالیف و پیروزی در کارهایش، بیش از حد تشویق نکنید، زیرا دچار ترس از شکست در انجام کارهای آینده می‌شود.

۲۶. فرزند سالم، شماره ۳، اسفند ۱۳۷۵

تأثیر تلویزیون بر کودک

مصاحبه با دکتر عشایری (دانشیار دانشگاه علوم پزشکی ایران و روان‌پزشک)

مقاله به نظر دکتر عشایری، مضرات برنامه‌های تلویزیونی برای کودکان زیاد است. به عنوان نمونه، مسئله غیرفعال شدن ذهن مخاطب بر اثر تماشای برنامه‌ها یکی از این زیانهاست. اگرچه نشان دادن و آموزش مفاهیم در تلویزیون مفید است، ولی سطحی و گذراست. بیش از تلویزیون باید خانواده، وظیفه تربیت و تعلیم کودک را برعهده بگیرد و با کمک به کودک، او را در لمس و حس تجارب زندگی و درک مفاهیم مختلف در عمل و گفتار، یاری رساند.

در زمان تماشای تلویزیون، ارتباط کلامی و چشمی افراد خانواده کم می‌شود. حداقل چند روز در هفته باید تماشای تلویزیون ممنوع یا محدود شود.

در تحقیقی، مشخص شده است که کودکان زاینی بر اثر پیشرفت و تکنولوژی الکترونیکی تصویری، از هوش و معلومات بالاتری نسبت به کودکان ماقبل خود برخوردار شده‌اند. اما شعر و توانایی

پوراآمد در کسوت معلمی، به شناخت کودکان قسم، تهران و کرمان پرداخته و ارتباطی نزدیک و صمیمی با کودکان داشته که منجر به شناخت عمیق او از رفتار و روان‌شناسی آنان شده است. این شناخت، در آثارش کاملاً مشخص است.

پوراآمد، هنرمندی واقع‌گراست و حالات فانتهزی و تخیلی در آثارش بسیار محدود است. وی به چگونگی به بازی گرفتن کودکان در فیلمهای اشاراتی کرده و گفته است: گاه برای ایفای نقشی خاص و ایجاد حس و حال، به تحریک احساس کودک بازیگر دست می‌زده اما از تنبیه بدنی هرگز استفاده نکرده است.

۲۱. سینما تئاتر، سال سوم، شماره ۱۶، مهر ۱۳۷۵

سینمای کودک و نوجوان و جشنواره

نویسنده: حسین فرخی

مقاله جشنواره بین‌المللی فیلمهای کودکان و نوجوانان با دوازده سال سابقه برگزاری، هنوز هم به خصوصیات مطلوب و آرمانی خود دست نیافته و علت عمده این وضعیت، بی‌توجهی به برنامه‌ریزی، پژوهش و تحقیق و نیز انتخاب ناصحیح مقصد است.

نویسنده در بخش دیگری از مقاله خود می‌نویسد: «این فستیوال بین‌المللی از وضع نابه‌سامان و نابه‌نجاری از لحاظ مادی و معنوی برخوردار است و هنرمندان این رشته هنری، شاهد تغییر مکرر مسئولان و متولیان نمایش عروسکی هستند.»

۲۲. سینما تئاتر، سال سوم، شماره ۱۶، مهر ۱۳۷۵

کرمان و پروانه‌های عاشق

گفتگو با علی اصغر غلامرضایی، مدیر جشنواره

نویسنده: حسین فرخی

گفتگو از نظر مدیر جشنواره فیلم کرمان، مهترین عامل رکود در خلق آثار دارای مضامین اسلامی و مذهبی مخصوص کودک و نوجوان عبارت است از دشوار بودن پرداخت مضامین مذهبی و تاریخ اسلام، آن هم با توجه به نوع آموزش دانشگاهی غربی اغلب هنرمندان که در آن به مذهب اعتنای چندانی نمی‌شود.

۲۳. فرزند سالم، شماره ۱، دی ۱۳۷۵

آی قصه قصه، قصه...

هنر قصه‌گویی برای کودکان

نویسنده: محمود احمایی

مقاله ادبیات غنی ایرانی و فرهنگ کهن این مرز و بوم، ریشه‌های قوی از قصه‌های مختلف دارد که می‌تواند به وسیله علاقه‌مندان برای کودکان و نوجوانان امروزی بازآفرینی شده و به صورت داستانهایی نو و قابل فهم، عرصه شود.

نویسنده در پایان مقاله، داستان «فیله‌ها و خرگوش‌ها» اقتباس از کتاب مثنوی مولوی را به صورت داستانی ساده بازآفرینی کرده و آن را از نظر قصه‌خوانی برای کودکان، مناسب معرفی کرده است.

۲۴. فرزند سالم، شماره ۱، دی ۱۳۷۵

شیوه‌های بهبود مطالعه فرزندان (قسمت اول)

نویسنده: علی شهرامی

مقاله در این مقاله، بیست نکته موجز و مختصر در خصوص کمک و راهنمایی به والدین در زمینه انجام تکالیف درسی و مطالعه کتاب فرزندانشان، ارائه شده است. بهترین نکات برشمرده در این مقاله

آنان در حل مسائل خودشان کاهش یافته است. این امر ناشی از استفاده نکردن فعال آنها از ذهن خودشان است. پس نباید خلاقیت ذهن کودک را به وسیله بجهازان بی‌رویه تصاویر و اطلاعات تلویزیونی از بین برد. باید تأثیر این رسانه را محدود کرد. کودک را باید با واقعیت‌های پیرامون و تجارب واقعی زندگی آشنا کرد.

۲۷. فرزند سالم، شماره ۳، اسفند ۱۳۷۵

آی قصه قصه، قصه...

هنر قصه‌گویی برای کودکان

نویسنده: محمود احمایی

مقاله

قصه باید متناسب با سن کودک شنونده آن باشد. برای مثال، کودکان پیش دبستانی از قصه‌هایی که شخصیت‌های آنها را حیوانات شکل می‌دهند لذت می‌برند. قصه گو باید موقعیت شنونده قصه خود را به خوبی شناسد و با توجه به مشکلات روانی، عاطفی و محیطی مخاطب، نوع و مضمون قصه را انتخاب کند.

اینکه چه قصه‌ای مورد علاقه شنونده است، در هر فردی متفاوت است. برخی، قصه‌های ماجراجویانه را دوست دارند؛ تعدادی از داستان‌های خنده‌دار لذت می‌برند و گروهی نیز به قصه‌های کسی ترسناک علاقه دارند. این وظیفه قصه گوست که کشف کند چه مضمونی مورد علاقه مخاطبان اوست. قصه گو باید با توجه به چگونگی رخ دادن حوادث داستانی قصه، لحن گفتگوی شخصیت‌ها و لحن گفتار خود را تغییر دهد.

۲۸. فرزند سالم، شماره ۳، اسفند ۱۳۷۵

بچه‌ها والدین در مورد تلویزیون چه گفتند؟

گزارشگر: مریم یوسفی پور

گزارش

در این گزارش، چند مادر و کودک به سوال گزارشگر در مورد چگونگی کیفیت و کمیت ارتباط کودک با تلویزیون پاسخ داده‌اند. برخی از پاسخها به‌طور مختصر عبارتند از:

— کودکان اغلب دو تا سه ساعت از اوقات شبانه‌روز خود را صرف تماشای برنامه‌های تلویزیون می‌کنند، بخصوص برنامه‌های مورد علاقه خود، مانند: کارتون‌های خارجی و سریال‌های خانوادگی (که گاه مخصوص بزرگسالان تولید شده‌اند)...

— برنامه‌های مورد علاقه کودکان عبارتند از: کارتون‌های بابا لنگ دراز، جک و جیل و کارگاه گجت و سریال‌های خانوادگی دزدان مادربزرگ، در پناه تو، خانه سبز و...

جالب توجه است که خوشبختانه اکثر خانواده‌ها، کودکان را از تماشای برنامه و یا فیلم‌های ترسناک و نامناسب، منع می‌کنند.

۲۹. فرزند سالم، شماره ۳، اسفند ۱۳۷۵

کودکان و تلویزیون

نویسنده: فرید فدایی

مقاله

عوامل تأثیر برنامه‌های تلویزیون بر کودک متفاوتند، مانند:

- وضعیت سنی، اجتماعی و عاطفی کودک.
 - نوع و میزان برنامه‌های تلویزیونی.
 - حضور یا نبود دیگر افراد خانواده در حین دیدن تلویزیون.
 - مشوقها و مهارت‌های اجتناعی کودک
 - موقعیت ویژه‌ای که کودک در زمان تماشای برنامه تلویزیونی در آن قرار دارد.
- کودک در مراحل مختلف رشد نسبت به شدت تأثیرپذیری از

برنامه‌های تلویزیون، دوران‌های متفاوتی را می‌گذراند که عبارتند از:

۱. «دورهٔ هوشی حسی - حرکتی» که از زمان تولد تا دو سالگی طول می‌کشد.

۲. «دورهٔ اندیشهٔ پیش از عمل یا اندیشهٔ پیش عملیاتی» از سن دو تا هفت سالگی.

۳. «دورهٔ اعمال ملموس» بین هفت تا یازده سالگی.

۴. «دورهٔ اعمال صوری» از یازده سالگی به بعد.

نویسنده دربارهٔ اثرات تماشای تلویزیون بر کودکان می‌نویسد:

اگر کودکی تحت فشار و عوامل ناراحت‌کننده روحی، روانی و خانوادگی قرار داشته باشد، برای فرار از واقعیات، بیشتر به تلویزیون پناه می‌برد. مدت زمان طولانی تماشای برنامه‌های تلویزیونی باعث کورخی اعمال مغز کودکان می‌شود. برنامه‌های تبلیغاتی و تجاری، بسیار مورد توجه کودک قرار می‌گیرد. مسئولان باید به تلقین‌پذیری و الگودهی این برنامه‌ها با دقت و ظرافت بیشتری توجه کنند.

تلویزیون، رسالت فراهم آوری سرگرمی، ارائهٔ خیر و دادن آموزش همگانی را به عهده دارد و کودکان، رفتارهای پسندیده را از برنامه‌های تلویزیونی فرا می‌گیرند، بویژه اگر پس از پایان برنامه‌های خاص، بزرگسالان و اطرافیان آنها دربارهٔ آن به بحث و تحلیل بپردازند.

هواواره باید توجه کرد که کودکان زیر سن پنج سال، هر آنچه بر صفحهٔ تلویزیون ببینند، واقعیت پنداشته و این ویژگی از هفت سالگی به بعد دگرگون می‌شود و قدرت تشخیص مسائل واقعی و غیر واقعی، در کودک افزایش می‌یابد.

۳۰. فرزند سالم، شماره ۳، اسفند ۱۳۷۵

کودکان و تماشای تلویزیون

نویسنده: مرضی خوانساری

مقاله

مضرات اعتیاد به تماشای برنامه‌های تلویزیون، کارشناسان تعلیم و تربیت را به فکر واداشته است که تحقیقات بیشتری دربارهٔ رابطهٔ کودک با تلویزیون انجام دهند.

در این مقاله، اعلام شده که هر کودک به‌طور متوسط روزانه صد و بیست و چهار دقیقه به تماشای تلویزیون می‌نشیند و حداقل نود دقیقه از این مدت را به تماشای برنامه‌ها اختصاص می‌دهد.

به عقیدهٔ نویسنده، نکات مثبت و منفی تماشای تلویزیون زیاد است. به عنوان نمونه: گردهم آمدن اعضای خانواده ضمن تماشای تلویزیون و گفتگوی جمعی خانواده در پایان تماشای برنامه‌های تلویزیون.

گاه تماشای این رسانه به دلایل مختلف برای کودکان ممنوع یا محدود می‌شود تأثیر این قوانین، گاه مثبت و گاه خنثی است. برای مثال، وقتی به کودک گفته شود که تا اتمام تکالیف درسی خود حق تماشای تلویزیون را ندارد، کودک به‌اجبار و سرسری و از سر شانه خالی کردن از مسئولیت، این وظیفه را انجام می‌دهد. برعکس، تماشای بی‌رویهٔ تلویزیون، باعث افت تحصیلی کودکان می‌شود. والدین باید برای پر کردن اوقات فراغت فرزندان‌شان، به موضوع‌های دیگری که در سالم‌سازی رفتار و روان و جسم او کمک می‌کند، توجه کنند و برنامه‌ریزی خاصی برای ارتباط کودک با تلویزیون، در نظر بگیرند.

۳۱. فرهنگ و سینما، سال هفتم، شماره ۵۹، بهمن ۱۳۷۵

زیر سایهٔ سنگین نسخهٔ کار تونی

نقد و بررسی فیلم «افسانهٔ پینوکیو» ساختهٔ استیو

بارون

مترجم: پگاه کاظمی

«استیو بارون» تجربه ساخت فیلم نقاشی متحرک را در سال ۱۹۹۰ میلادی به وسیله خلق فیلم «لاک پشتهای نینجا» آزموده است. «افسانه پینکیو» ششمین برداشت سینمایی معروف از داستان مشهور کارلو کولودی است. این اثر نسبت به نسخه‌های مشابه خود تازگی خاصی ندارد، ولی عواملی در ساخت فیلم وجود دارد که آن را جذاب کرده است، مانند تصاویر متحرک رایانه‌ای، طنز فیلم، به وسیله عروسکهای «پینکیو» و «به‌به» شکل می‌گیرد که در کارگاه متحرک عروسکهای نمایشی، جیم هنسن ساخته شده‌اند. کاستی و نقص فیلم، در غیر واقعی بازی کردن بازیگران آن است. برداشت استیو بارون، از فیلم کلاسیک و نقاشی متحرک افسانه پینکیو، کار کهنی دیرین تأثیر پذیرفته است.

۳۲. فرهنگ و سینما، سال هفتم، شماره ۶۰ اسفند ۱۳۷۵

فیلمی خوب از سینمای کودک و نوجوان نقد فیلم «تنگنا» ساخته علی درخشی

نویسنده: رضا استادی

«تنگنا» فیلمی است درباره نوجوانان و به عقیده نویسنده، نسبت به دیگر فیلمهای کودک، موفقتر بوده است. این فیلم، اولین تجربه سینمایی کارگردان آن، علی درخشی است و مضمونی اجتماعی و حادثه‌ای دارد. این اثر، به لحاظ برخوردار از داستانی خوب و هیجان‌انگیز و فیلمنامه‌ای مناسب، در جذب مخاطب عام موفق بوده است. اگر هدف تماشای از دیدن فیلم، حادثه‌پردازی آن باشد «تنگنا» این نیاز را نیز برطرف می‌کند. فیلم از اغراق‌گری به دور است، اعمال و رفتار شخصیت‌های آن در حد واقعیت است. در این فیلم عوامل جذب کاذب مخاطب مشاهده نمی‌شود.

۳۳. فرهنگ و سینما، سال هفتم، شماره ۶۰ اسفند ۱۳۷۵

یان لینکا، کودک مخوف نقاشی متحرک (۱) نگاهی به زندگی و آثار یان لینکا، فیلمساز نقاشی متحرک لهستانی

ترجمه: دنیا شاهین مقدم

نویسنده پس از ارائه مختصری از زندگینامه لینکا، به فعالیت‌های هنری او می‌پردازد و می‌نویسد: «نقاشی متحرک جدای از شبیه‌سازی و پرداخت خصیصه‌های فردی، در یک قالب هنری که به عشق و اهمیت احساس می‌پردازد به وسیله یان لینکا کارگردان مشهور و خالق فیلمهای متحرک ارتقا یافته است. آثاری چون: فیلم «دورنسا» در سال ۱۹۷۳، فیلم هشت دقیقه‌ای «لابیرنت» در سال ۱۹۶۲ و فیلم «آدم» در سال ۱۹۶۸ مورد توجه خاص این فیلمساز بوده است. فیلم «دورنسا» او در واقع از خصوصی‌ترین، پیچیده‌ترین و از نظر روان‌شناسی، خطرناکترین آثار لینکا است.

۳۴. فرهنگ و سینما، سال هفتم، شماره ۶۱ فروردین ۱۳۷۶

یان لینکا - کودک مخوف نقاشی متحرک (۲)

ترجمه: دنیا شاهین مقدم

همه نقاشیهای متحرک یان لینکا، با نابودی هویت شخصیت به پایان می‌رسد. او در فیلم «دورنسا»، معانی عمیقتری از رویای عجیب و غریب منظره نور مهتاب به وجود می‌آورد و در «آدم» در راهروهای بی‌انتهای هویت لهستانی گم می‌شود. فیلمهای نقاشی متحرک لینکا، کاملاً نافذ و بی‌زگیهای مکتب

لهستانی است و در پی آن است که هویتی برتر را به مخاطب نشان دهد.

در این مقاله، چند اثر سینمایی و تعدادی از نقاشی‌های لینکا، مورد بررسی قرار گرفته است. فیلمهای مانند، «دورنسا»، «آدم»، «لابیرنت» و «زن دیوانه». در واقع، لینکا هنرمندی بود که توانست به طور همزمان با ظرافت شکل و حس مبهمی ایجاد کند که تماشای احتمالاً از استعارات اثر، معانی غیرعددی را درآید. یان لینکا پس از تلاش بسیار و نزاع و کشمکش علیه سانسورهای حکومت لهستان، از حزب کمونیست کناره گرفت و دو سال پس از ساخت فیلم «دورنسا» از دنیا رفت.

۳۵. فیلم، سال یازدهم، شماره ۱۹۹، ۲۲ بهمن ۱۳۷۵

سینمای کودکان و نوجوانان منتخبی از فیلمهای کودکان و نوجوانان، با عنوان «ره‌آورد اصفهان»

گذرشن این نوشته، شامل فهرستی از فیلمهایی است که در جشنواره سال ۱۳۷۵ شرکت داشته، ولی بعضی از آنها حتی در جشنواره کودکان هم به نمایش در نیامده‌اند. فیلمهای همچون: بزرگ خیلی بزرگ، مسافر جنوب، مینا و غنچه، کبینه برنج، آهوی وحشی و عصیان، فیلمهای ایرانی هستند که در بخش سینمای کودک می‌گنجند.

در این فهرست، نام شاری از فیلمهای خارجی او یک فیلم ایرانی آمده است. درباره هر فیلم، اطلاعاتی مانند عوامل دست‌اندر کار تهیه فیلم، توضیح و شرح خلاصه‌ای از کل داستان، محور اصلی حادثه و غیره، به خواننده ارائه شده است.

فیلمهای معرفی شده عبارتند از: «کسین» ساخته حمید خیرالدین، «بچه‌های خیابان پل» ساخته ژولنای فابری، «فوتبال در روزهای خوش گذشته» ساخته پال شاندر، «دوست شیطان دلشاده» ساخته برزی لوکاشویچ، «برخورد نزدیک با شیطان شاده» ساخته برزی لوکاشویچ، «سواران نقابدار» ساخته کیتا آسامیا، «جداوگر اسرارآمیز» ساخته پوپ آواتی و «شعبده‌باز» ساخته ازوباسکرکی.

۳۶. فیلم، سال یازدهم، شماره ۱۹۹، ۲۲ بهمن ۱۳۷۵

کودکان سرزمین ایران گفتگو با محمدرضا سرهنگی، تهیه‌کننده مجموعه «کودکان سرزمین ایران» گفتگوکننده: مجید صدیقی

گفتگو محمد رضا سرهنگی پس از مرور پیشینه تاریخی فیلم مستند در ایران، چگونگی شکل‌گیری مجموعه کودکان سرزمین ایران را شرح می‌دهد.

این هنرمند، سال ۱۳۷۰ را زمان زدن اولین جرقه ساخت این مجموعه می‌داند. این کار، طی فراز و نشیب مسائلی اجرایی و چاپگاهی مستولان، با تأخیر زمانی روبه‌رو شد. در سال ۱۳۷۱ سفر آزمایشی وی به بعضی از نقاط ایران صورت می‌گیرد و بهار ۱۳۷۲، شبکه دوم پیشنهاد ساخت مجموعه را می‌پذیرد. طرح ساخت مجموعه در سال ۱۳۷۴ شروع می‌شود.

ساخت این مجموعه هنر هم ادامه دارد و تاکنون چهل قسمت از آن آماده بخش شده است (سیزده فیلم مستند آن آماده نمایش در جشنواره است).

مضمون اصلی فیلمها، به جنبه‌های معیشتی کودکان برمی‌گردد.

ولی در کنار آن جنبه‌های فرهنگی هر منطقه از ایران نیز مدنظر بوده است.

در ادامه گفتگو، آقای سرهنگی پیشنهادهایی برای پیشرفت و رشد مستندسازی در تلویزیون و سینما ارائه می‌کند. در انتهای گفتگو، فهرستی از فیلمهای این مجموعه ارائه شده و اطلاعاتی درباره آنها داده شده است. نام برخی از این فیلمها عبارتست از: در مدرسه سید قلیچ ایشان، عروسک‌های کمس، دختر کوه‌های شقایق، ملا خدیجه و بچه‌هایش، گالش منزل، گته سردی، دستهای کوچک ربابه، بچه گرگهای بام گیلان، من و پرندهم، جیران، چچی، بچه‌های بازان، دویه.

□ فصلنامه‌ها

۳۷. پژوهش و سنجش، سال سوم، شماره ۹ و ۱۰، ۱۳۷۵
کودکان و نوجوانان و گذران اوقات فراغت

نویسنده: منیراعظم زمرودیان

۲. عدم استفاده بهینه سینماگر کودک از پیشینه تاریخی، فرهنگ ملی و دینی تمدن ایرانی و اسلامی.
۳. نبود توجه لازم و کافی به مقوله «سینمای کودک» توسط دستگاه‌های فرهنگی ذیصلاح.
۴. نبود تعریف جامع و مانع از سینمای کودک.
۵. محصور شدن «سینمای کودک» در حصار مقررات و مسئولیتهای اداری.
در توضیح و شرح این مسائل، نوشته شده است: سازندگان فیلم باید دنیای کودک و نیازهای او را بشناسند و با نگاه و دید مخصوص کودک، پیشینه تاریخی تمدن ایران و تمدن اسلامی را به عنوان پشتوانه‌ای برای کارهای خود برگزینند.

۳۹. نقد سینما، شماره ۹ (پیاپی ۱۲)، پاییز ۱۳۷۵

کودکان بزرگسال، بزرگسالان کودک

نگاهی به شخصیت کودک در سینمای غیرکودک

نویسنده: م.ارجمند

مقاله محور اساسی این مقاله، توجه به کودک از سه نگرش موضوعی معصومیت، خردت و بدویت، در فیلمهای برتر تاریخ سینماست. از نظر نویسنده، ۱. تریلوزی (سه قسمتی) «آپو» ساخته سانتیا جیت‌رای، نشان‌دهنده سیر زندگی انسان و رشد و بزرگسالی او و بازگشت مجددش به دوران کودکی است.
۲. «سکوت» ساخته اینگمار برگمن، بیانگر معصومیت کودک و نبود ارتباط انسان باهم است.
۳. «موت» ساخته روبر برسون، حاکی از معصومیتی است که به نوعی خروج عارفانه مبدل شده و راه حلی است برای زهری که شخصیت کودک در زندگی کشیده است.
۴. «ژاندارک» ساخته کارل دراپر، بیانگر تقابل ظلم قضات در برابر معصومیت متهم است.

نویسنده به همین ترتیب، در زمینه خشونت به بررسی فیلمهای: «فراموش‌شدگان» ساخته لوئیس بونول، «دیوار» ساخته آلی پارکر، «شوره اخلاقی صفر» و «چهارصد ضربه» ساخته ژان ویگو پرداخته و فیلمهای دارای مضمون بدویت را نیز: «معجزه گر» ساخته ارنو پین، «کوک و وحشی» ساخته فرانسوا تروفو، «معنای گاسپار هاوزر» ساخته رنر هرزوک معرفی می‌کند و در پایان به معرفی اجمالی فیلمهایی می‌پردازد که دنیای کودک در آنها مورد توجه قرار گرفته است.

۴۰. نقد سینما، شماره ۹ (پیاپی ۱۲)، پاییز ۱۳۷۵

در آستانه سحر آبی آینه

سینمای کودک و نوجوان و پایان کودکی در عصر انقلاب
ارتباطات

نویسنده: امید حبیبی‌نیا

مقاله سینما و تلویزیون بسان آینه‌ای است که کودک با تماشای آن، خود را باز می‌شناسد و چون تلویزیون بیشتر در دسترس کودک قرار دارد، اهمیت توجه به آن بیشتر از سینماست. کودک در چند دوره از زندگی، به سازماندهی اطلاعات دریافته خود از تلویزیون، مبادرت می‌ورزد. این دوره‌ها از لحاظ جذب و چگونگی با هم تفاوت دارند و عبارتند از: مرحله ثبت حسی، مرحله توجه انتخابی و مرحله رمزگردانی.

تحقیقاتی که درباره تلویزیون و کودکان صورت گرفته است، نشان می‌دهد که: کودکان ۱۰-۱۲ ساله بیشتر تلویزیون تماشا

مقاله در دنیای صنعتی و ماشینی امروز، اگر فعالیت و اشتغالی در شانه‌روز توسط فردی انجام شود به نحوی که هدف از انجام آن گرفتن مزد و یا آدای وظیفه و یا اجبار و لزوم انجام نیازهای زیستی (مانند خوردن و نوشیدن و یا خواب) نباشد، بلکه هدف ارتقای شخصیت و رسیدن به نوعی افتخار و رضایت شخصی باشد، اوقات فراغت نامیده می‌شود. اوقات فراغت برای سنین مختلف و جنس‌های متفاوت، معانی خاص و گوناگونی دارد.

در ادامه مقاله، اوقات فراغت گروهی از کودکان هفت تا چهارده ساله تهران، در دو مقطع زمانی سالهای ۶۴ و ۷۳ مورد تحقیق قرار گرفته است که اهم نتایج به دست آمده عبارتند از: موضوع تحقیق اوقات فراغت است، ولی مسائلی مانند: ساعات خواب و بیداری، چگونگی گذران اوقات فراغت و درصد زمانی برای انجام دادن ورزش، خواندن کتاب غیردرسی، گوش دادن به نوار موسیقی، تماشای تلویزیون، گوش دادن به رادیو، رفتن به سینما، رفتن به تئاتر، رفتن به گردش و تفریح و شرکت در فعالیتهای اجتماعی، چارچوب اصلی تحقیق را شکل می‌دهد.

به نظر نویسنده، بعضی از الگوهای تحقیقاتی به دست آمده در دو سال یاد شده، تغییر چندانی را نشان نمی‌دهد. مثلاً، نوع و حدود ورزش کردن، تماشای تلویزیون و بازی کردن بین پسران و دختران، تفاوت چندانی نداشته است. ولی در آمار سینما رفتن این دو گروه جنسی، مشخص شد که کودکان در سال ۷۳ نسبت به سال ۶۴، بیشتر به سینما رفته‌اند و کمتر به تئاتر. میزان فعالیتهای اجتماعی کودکان در سال ۶۴ بیش از سال ۷۳ بود که این شاید ناشی از بروز جنگ و مشارکت همگانی مردم در فعالیتهای اجتماعی سال ۶۴ باشد. در سال ۷۳، آمار مجله‌خوانی کودکان بیش از سال ۶۴ بوده که ممکن است ناشی از چاپ و انتشار مجلاتی بیشتر در این سال باشد.

۳۸. نقد سینما، شماره ۹ (پیاپی ۱۲)، پاییز ۱۳۷۵

کودکان بی‌سینما

نویسنده:

یادداشت در این نوشته، مشکلات کاربردی سینمای کودک به پنج بخش تقسیم شده است که عبارتند از:

۱. شناخت ناصحیح سینماگران کودک از دنیای خاص کودکان و نیازهای آنان.

دوباره و معاد، ناخوسته به وسیله هنرمند براساس فلسفه اومانیستی در غرب نشان داده می‌شود.

— ملاک کودکانه یا نوجوانانه بودن فیلمها نباید گروه سنی بازیگران آنها باشد، باید توجه شود که فیلم برای چه کسانی ساخته شده است.

— عنصر کنجکاری در فیلم کودک خیلی مهم است. کنجکاری گاه منجر به خلافت در قصه می‌شود و یا جستجوی بیشتری را در پی دارد که ثمره آن از لحاظ بُعد معنوی و مادی هیجانی شیرین است. این هیجان بیشتر و بهتر از هیجان‌سازی کاذب یا غیر لازم در فیلمهاست.

— هنر سینما می‌تواند بهترین ابزار برای القای مذهب باشد.

— هنرمند می‌تواند برای جذب مخاطب کم سن و سال خود از شخصیت‌های ملی - مذهبی، قهرمانان، پهلوانان و حتی حیوانات استفاده کند.

— به نظر آقای زم، دو فیلم «کلاه قرمزی» و «خواهران غریب» به ترتیب در سبکهای فانتزی و واقعیت‌گرا، توانسته‌اند مخاطب عام و علاقه‌مند را به خود جذب کنند.

۴۴. نقد سینما، شماره ۹ (پیاپی ۱۳)، پاییز ۱۳۷۵

رمانس تاریخی و مخاطب کودک

نویسنده: مسعود اباپور

مللله یکی از گونه‌های ادبی و روایی در ادبیات کودک و نوجوان «رمانس» است. این نوع ادبی، با روایات، عواطف و احساسات کودکان و نوجوانان هم‌نوا و هماهنگی بیشتری دارد. نویسنده مقاله، پس از بازگویی پیشینه تاریخی رمانس، معنای لغوی آن و نیز طرز شکل‌گیری، پدیدایی و رشد آن در طول زمان، سه گونه رمانس را معرفی می‌کند که در قرن دوازده میلادی در فرانسه شکل گرفته است: رمانس عاشقانه، رمانس شوالیه‌گری و رمانس حادثه‌ای.

نویسنده در ادامه مقاله به علل جذابیت رمانس برای کودک و نوجوان اشاره می‌کند: «بنیاد حرکت شخصیت‌های رمانس، می‌تواند عشق یا ماجرا باشد و یکی از عوامل جذب کودک همانا توجه زیاد رمانس به حادثه‌پردازی است که برای خواننده ایجاد هیجان می‌کند. رمانس به وضعیت فرد (شخصیت داستانی) به مثابه یک قهرمان نگاه می‌کند. کودکانی که در محدوده سنی ۹ تا ۱۲ سال قرار دارند، به دلیل ویژگی سن و سالی و مراحل رشد خود و نیازشان به شکل بخشیدن به شخصیت خود، با علاقه تمام قصه‌های قهرمانانه و سلطه‌ورانه را می‌خوانند.

به نظر «فرای» کارشناس ادبی، ماجرا اساس رمانس و جستجو عنصر جدایی‌ناپذیر آن است. در طرح رمانس، شاهدکنش و واکنش‌های مشخص و متوالی هستیم. از دیگر ویژگی‌های رمانس می‌توان به شخصیت‌های قهرمان و ضد قهرمان یا پرتوگان‌نویست و آنتی‌گونیست آن اشاره کرد. اغلب رمانسها در طرح داستانی خود شخصیت‌های مشخصی دارند، مانند: پیرمرد فرانسه، راهبنا، زن ابله عنوان شخصی که منتظر قهرمان داستان نشسته است یا به‌نوعی پادشاه تلاش قهرمان به شمار می‌آید؛ رفیق شفیق که با طرحی پیچیده ترگه، بعدها مشخص می‌شود که این رفیق هم جزو عوامل دشمن بوده است؛ فرد ترسو و ...

طرح رمانس را به چند مرحله تقسیم کرده‌اند که عبارتند از:

۱. سفر مخاطره‌آمیز.
 ۲. مرحله کشمکش و گریز و دار بین قهرمان و دشمن.
 ۳. بازشناسی قهرمان به عنوان الگو و سرمشق.
- در کل، رمانس حتی بر ادبیات معاصر نیز تأثیر به‌سزایی دارد و درونمایه‌های ازلی - ابدی آن در زمینه داستان‌سرایی، چه به شکل داستانی و چه مدرن، هنوز هم قابل استفاده هنرمندان است.
- براساس طرح رمانس، فیلمهای زیادی ساخته شده است که یک نمونه از آنها فیلم «داستان بی‌پایان» است.

می‌کنند: دختران بیش از پسران تلویزیون تماشا می‌کنند: کودکانی که از درجه هوشی کمتری برخوردارند، بیشتر به تلویزیون علاقه نشان می‌دهند: تلویزیون باعث شده است که فاصله بین دوره کودکی و بزرگسالی نامحسوس شود: کودکان به وسیله تلویزیون با دنیای حقیقی پیرامون خود آشنایی بیشتری پیدا می‌کنند و به همین دلیل میزان آگاهی کودکان دهه ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ از کودکان دهه ۱۹۷۰، ۲/۵ برابر بیشتر شده است.

توجه بزرگسالان و استقبال آنان از فیلمهایی مانند: «تسها در خانه»، «MET»، «چنگ ستارگان»، «پارک ژوراسیک»، «سلطان شیر» و «بازگشت به آینده» نشان می‌دهد که آثار مخصوص کودکان به لحاظ تفکر رویاگونه‌شان مد نظر بزرگسالان قرار گرفته‌اند و این می‌تواند نوعی فرار از دنیای مدرن امروزی به‌شمار آید.

تماشای زیاد برنامه‌های تلویزیونی:

۱. باعث افت در مهارت خواندن کتاب و تفکر خلاقه در کودکان می‌شود.
 ۲. پیشی انگاره‌های جنسی کودکان را تقویت می‌کند.
 ۳. پرخاشگری کلامی و جسمانی کودکان را در بازیهایشان افزایش می‌دهد.
 ۴. هسته‌نگی محلی کودکان را کاهش می‌دهد.
- در مجموع، این رسانه تصویری مهمترین و مؤثرترین ابزار یادگیری اجتماعی کودک و نوجوان در چهار دهه اخیر بوده است.

۴۵. نقد سینما، شماره ۹ (پیاپی ۱۳)، پاییز ۱۳۷۵

به سوی سینمای جدی (۸)

گفتگو با حجة الاسلام آقای زم درباره سینمای کودکان و نوجوانان

گفتگو مهمترین محورهای این گفتگوی مفصل عبارتند از:

— در ارتباط با کودک باید از زبانی شناخته شده و ملموس برای او، استفاده کرد.

— به نظر منی‌رمد پس از گذشت دوره‌های مختلف «پدرسالاری» و «مادر سالاری»، امروزه دوره «کودک سالاری» در خانواده‌ها حاکم است.

— اسلام، آن طور که غربیان از خشونت و نمایش آن برای کودک پرهیز می‌کنند، با این شدت عمل نمی‌کند، بلکه نمایش خشونت و یا عشق در قالب و نحوه ارائه‌ای مناسب به کودک، اهمیت دارد. اگر کودک را تنها با لطافت و عذوق رویه‌رو کنیم در آینده نمی‌تواند بغض و عداوت خود را نسبت به دشمن نشان دهد.

— هنرمند ایرانی در ارائه هنر فردی به جهان‌بین موفق بوده، اما در ترکیب و همکاری عوامل و عناصر هنری با تکنیک، اقتصاد، شناخت مخاطب و حسن تعاون هنوز راه درازی را باید پیمایند. — کودک باید به گونه‌ای از سینما تأثیر بگیرد که واقعات اثر هنری برایش حس برانگیز باشد، حسن کنجکاری او را افزایش دهد و تخلیش را فعال کند، به نحوی که به درک بهتری از عالم محسوسات و غیر محسوسات نایل آید.

— فیلم خیالی کودک باید به قوه تخیل کودک جهت متناسبی بدهد، نه اینکه به طور سطحی به گسترش و وسعت خیال او بپردازد. اگر خیال کودک جهت درستی یافند، می‌توان از آن برای تلقی و آموزش موضوعات مورد نیاز کودک استفاده کرد.

— تفاوت فانتزی بودن در هنر شرق و غرب در این است که در غرب با وجود فلسفه اومانیستی، هنرمند اوهام و افکار پسریشان خویش را در قالب فانتزی به نمایش می‌گذارد، اما در شرق، می‌توان از خیالپردازی همچون حقیقت برای رسیدن به هدفی استفاده کرد. البته در این مورد هنرمند باید قالب خاصی برای ارتباط با مخاطب بیابد. — واقعیت‌گریزی و سوهم‌پردازی یکی از عناصر مخرب سینمای کودک ایران است. گاه مضمون‌هایی چون سرگ یا زندگی